

۲۰۱۷/۱۲

اسلام و سلف

زمینه های تاریخی، سلفی گری در جهان اسلام

مؤلف :

مهدی حاجیان

جمهوری اسلامی ایران

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

نخستین نشر انتشارات

سرشناسه	حاجیان، مهدی، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	زمینه‌های تاریخی، سلفی‌گری در جهان اسلام/مؤلف مهدی حاجیان
مشخصات نشر	تهران: انتشارات راه دکتري: سنجش و دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهري	۱۳۲ص:
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۶۵-۹۰۱:
وضعیت فهرست نویسی	ف
موضوع	سلفی -- تاریخ
موضوع	Salafiyah - History
رده بندی کنگره	۸۰۹۸۵/۲۳۸BP (زج/)
رده بندی دیویی	۴۱۶/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	۵۶۴۱۶۱۳

عنوان: زمینه‌های تاریخی، سلفی‌گری در جهان اسلام

مؤلف: مهدی حاجیان

ناشر: انتشارات سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

صفحه آرای: مهدیه مخبري

طراح جلد: مهتاب دوستي

ناظر: نسرین خانی

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

بهاء: ۲۵۰۰۰۰ ریال

چاپ و نشر: تهران، ملارد، مارلیک، بلوار هفت تیر، مجتمع تجاری اداری امیر، آکادمی تخصصی دکتری تلفن تماس: ۰۲۱-۶۵۱۴۰۰۲۷
فروشگاه: تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، پلاک ۱۲۶، وب سایت: www.rezomephd.ir پست الکترونیک: phdiran@iran.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۴	فصل اول
۴	کلیات
۵	مقدمه
۶۰	سوالات پژوهشی
۱۲	فصل دوم
۱۲	مفهوم شناسی
۱۲	سلف و سلفی‌گری (سلفیه)
۱۳	مقدمه
۱۳	مفهوم لغوی سلف و سلفی‌گری (سلفیه)
۱۵	«سلف» و «سلفی‌گری» در اصطلاح
۱۵	مفهوم اصطلاحی سلفی‌گری
۲۲	پیشینه تاریخی اصطلاح سلفی‌گری
۲۴	فصل سوم
۲۴	مبانی فکری اندیشه
۲۴	سلفی‌گری
۲۵	مقدمه
۲۵	مبانی روش شناختی اندیشه سلفی‌گری
۲۷	ظاهری‌گری در قرآن
۲۸	سنت‌گری
۲۸	گذشته‌گرایی (پیروی از سلف)

۲۹	روش عقلی
۳۰	مبانی هستی‌شناختی
۳۰	توحید
۳۱	حجیت صدر اسلام
۳۲	تقسیم هستی به غیب و شهادت
۳۳	تقسیم موجود به قدیم و محدث
۳۳	معرفت‌شناسی با سلفیان
۳۴	عقیده تشبیه و تحجیم
۳۵	بی‌احترامی و بغض علیه
۳۵	نسبت شرک و کفر به مخالفین
۳۶	مخالفت با تقرب
۳۷	مخالفت با تصوف اسلامی و زیارت قبور اولیا
۳۷	بی‌اعتنایی به تفسیر
۳۷	دوری از استدلال به قرآن
۳۸	مخالفت با عقل و عقلانیت
۳۸	گونه‌شناسی سلفی‌گری
۳۸	سلفی‌گری تکفیری
۴۰	سلفی‌گری جهادی
۴۱	سلفی‌گری تبلیغی
۴۲	سلفی‌گری سیاسی
۴۲	سلفی‌گری اصلاحی
۴۴	فصل چهارم
۴۴	زمینه‌های تاریخی و تاریخ اندیشه سلفی‌گری در جهان اسلام

۴۵	مقدمه
۴۶	زمینه های تاریخی اندیشه سلفی گری در زمان ظهور مذاهب
۴۷	عثمانیه
۵۰	خوارج
۵۲	ظهور اهل بیت
۵۳	ظهور اهل حدیث
۵۳	تاریخ اندیشه سلفی پس از دوره های مختلف تاریخ اسلام
۵۵	دوره اول ظهور احمد بن حنبل
۵۸	دوره دوم تابعان احمد بن حنبل تا در این تیمه
۵۹	سهل بن عبدالله تستری
۵۹	عبدالله بن محمد معروف به ابن بطه عکبری
۶۰	بربهاری
۶۱	دیگر تابعان حنبلی بعد از بربهاری (ابن مندّه حنبلی، تعلی، یعقوب بن عربی، ابن قدامه حنبلی)
۶۲	ابو الحسن ابن سالم
۶۴	امام محمد غزالی
۶۵	سلفی گری حنبلی و تصوف (طایفه بیانیه، عبدالقادر گیلانی، ابن جوزی، عبدالغنی مقدسی، قرطبی، تاج الدین ابن فرکاج)
۶۷	دوره ی سوم، ظهور ابن تیمه
۶۹	ابن تیمه از نگاه محققان سلفیه
۷۱	ابن تیمه از نگاه محققان غیر سلفی
۷۳	دوره ی چهارم بعد از ابن تیمه تا ظهور محمد بن عبدالوهاب
۷۳	ابن قیم جوزیه
۷۵	ابن رجب حنبلی

- شمس‌الدین محمد بن احمد بن عثمان معروف به ذهبی ۷۵
- ابن ناصر الدین دمشقی (د. ۸۴۲ ق) ۷۶
- عماد الدین ابن کثیر دمشقی ۷۷
- محمد بن عبدالله بن بهاری ابو عبدالله بن‌الدین، مرعی بن یوسف کرمی مقدسی، محمد بن اسماعیل امیر صنعانی ۷۷
- دوره‌ی پنجم ظهور ابن عبدالوهاب و حاکمیت یافتن مذهب وهابیه در برخی سرزمین‌های اسلامی ۸۱
- زندگانی محمد بن عبدالوهاب (۱۱۱۵ - ۱۲۰۶ ق) ۸۱
- ویژگی‌های تحری وهابیت ۸۸
- تاریخ فرهنگی اناشیه سادات در این وهابی ۹۰
- دوره ششم سلفی گری معاصر ۹۳
- جریان زیدیه سلفی اعتدالی ۹۳
- سلفیه در شبه‌قاره هند ۹۹
- مدرسه دارالعلوم دیوبند ۱۰۱
- سازمان تبلیغی جماعت ۱۰۳
- دیوبندیه و رابطه‌اش با وهابیت ۱۰۴
- سلفیه در شمال آفریقا و مصر ۱۰۶
- محمد رشید رضا (۱۳۴۵ ق) ۱۰۶
- اخوان المسلمین و گسترش سلفی گری اعتدالی و افراطی در شمال آفریقا ۱۰۸
- احزاب و گروه‌های سلفی شمال آفریقا ۱۱۱
- سازمان «شباب محمد» یا «آکادمی ارتش» ۱۱۱
- الجهاد ۱۱۲
- جماعه‌المسلمین یا التکفیر و الهجره ۱۱۳
- حرکت اتجاه اسلامی تونس ۱۱۴

۱۱۵	جماعت انصار السنه المحمديه
۱۱۶	ظهور گروه های سلفی معاصر با تکیه بر طالبان والقاعده
۱۱۶	ظهور طالبان
۱۱۶	عوامل داخلی موثر در پیدایش و گسترش طالبان
۱۱۸	عوامل خارجی پیدایش طالبان
۱۱۹	جریان سلفی گری القاعده
۱۲۱	القاعده و آمریکا
۱۲۱	القاعده و پاکستان
۱۲۱	القاعده و عربستان سعودی
۱۲۳	فهرست منابع و مآخذ

www.ketab.ir

مقدمه

دین مبین اسلام خاتم ادیان الهی و با برنامه ای جامع و کامل برای سعادت دنیا و آخرت بشریت است؛ که پیامبر گرامی اسلام حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه و آله و سلم) آن را برپایه وحدانیت خداوند متعال بنیاد نهاد و با فراخوان مسلمانان به وحدت، جامعه اسلامی را متحد و یک پارچه ساخت، اما بعد از پایان حیات مبارک و طیبه ایشان، اختلاف در مسائل سیاسی و اعتقادی، که ریشه در اندیشه های متفاوت مسلمانان از دین است موجب پیدایش مذاهب مختلف اسلامی گردید. تاریخ اندیشه اسلامی آکنده از تحول و دگرگونی ها و تنوع برداشت ها و نظریه ها بوده است؛ و همین باعث شده است، فرقه ها و مذاهب گوناگون با انگیزه ها و مبانی مختلف در این تاریخ پرتحول ظهور نموده و برخی از آنان پس از چندی به فراموشی سپرده شده اند و برخی نیز با سیر تحول همچنان در جوامع اسلامی نقش آفرینند. از جمله این فرقه ها ظهور جریان حرافه فکری-عقیدتی، موسوم به "سلفی گری" است که برخاسته از بافت بومی در فرهنگ اسلامی است؛ هسته اصلی آن در قرون اولیه اسلام شکل گرفت و به تدریج در حوزه اندیشه و مذاهب اسلامی اثر گذاشت. این جریان با قرائت خشن و متحجرانه از سنت های اسلامی و نبوی و برداشت های ظاهر از آیات قرآن، ادعای بازگشت به اسلام سلف و اولیه (۱!) را دارند. این جریان فکری با آنکه از انبیا و ائمه استواری در میان صاحب نظران اسلامی برخوردار نیست، اما بر آن است تا اندیشه های استوار و متحجرانه خویش را به سایر مسلمانان تحمیل نموده و خود را تنها میدان دار اندیشه و تفکر اسلامی بقبولاند. به عنوان نمونه در حال حاضر گروه های تکفیری فعال در صحنه کشورهای اسلامی نشست گرفته از این جریان ها هستند که با تمسک به عنوان سلفیه دست به هر عمل غیر انسانی می زنند. آن ها با اقدامات ناشایست خود دست به تخریب چهره اسلام در سطح دنیا زده اند و با برادرکشی و قدم برداشتن در راسنای تأمین منافع استعمارگران نه تنها دشمن اصلی خود، یعنی آمریکا، رژیم صهیونیستی و دیگر قدرت های مستکبر جهان را تضعیف نمی کنند

بلکه با این نوع اقداماتشان، جبهه دشمنانشان را نیز تقویت می کنند. نظر به انحراف‌های گسترده طرفداران گروه های سلفی و تکفیری در جهان اسلام، که متأسفانه دامنه آن به حوزه عقاید دیگر مذاهب شناخته شده.

اسلامی نیز سرایت کرده: لازم است مسلمانان جهان آن ها را خوب بشناسند تا دچار انحراف و ظلم و ستم به سایر مسلمانان نشوند؛ چرا که این دین مطهر، با پیدایش این چنین مشکلات، وبا وجود بدخواهان و دشمنان زیادی که داشته و دارد، در طول تاریخ از زمان بعثت تا عصر حاضر به مانند ادیان دیگر دچار تحریف نشد و اصل دین با مجاهدت ها و جانفشانی های امایای الهی (امامان معصوم علیهم السلام)، علما و فقهای آگاه و بصیر بدون تغییر و انحراف در اصول و روع آن حفظ شده است.

مجموعه حاضر در چهار اصل (کلیات) - مفهوم شناسی سلف و سلفی گری - مبانی فکری اندیشه سلفی گری - زمینه های تاریخی و تاریخ اندیشه سلفی گری در جهان اسلام (تدوین گشته، و در آن سعی شده است، ضمن این مفهوم، مبانی معرفتی سلفی گری، زمینه های تاریخی اندیشه سلفی گری در جهان اسلام شناسانده شود. در فصل اول این مجموعه ابتدا مشخصات عمده شامل: برنامه اجرایی، ماهیت و فرایند پژوهش توضیح داده شده است. بعد از بیان کلیات طرح به اجمال به مفهوم و معنای لغوی لفظ های مرتبط با اندیشه سلفی گری اشاره شده است؛ سپس در ادامه بحث در فصل سوم در چهار بخش «روشن شناسی»، «هستی شناسی»، «معرفت شناسی» و «گونه شناسی»، به شناخت ماهیت فکری سلفیان پرداخته شد. در فصل چهارم که در واقع قسمت اصلی این پایان نامه نیز محسوب می شود، به جستجو و تعقیب رگه های اندیشه سلفی گری در تاریخ صدر اسلام همچون «عثمانیه»، «خوارج»، «اهل اتر» و «اهل حدیث» پرداخته شد سپس ریشه ها و زمینه های تاریخی اندیشه سلفی گری در دوره های شش گانه (۱- دوره احمد بن حنبل ۲- دوره تابعان احمد بن حنبل تا ظهور ابن تیمیه ۳- دوره ظهور ابن تیمیه ۴- دوره ی بعد از ابن تیمیه تا ظهور محمد بن عبدالوهاب ۵-

دوره‌ی محمد ابن عبدالوهاب و حاکمیت یافتن مذهب وهابیه ۶- سلفی گری در دوره معاصر)
بیان شد.

امید است این مجموعه ناچیز که، با عنایت به راهنمایی و رهنمود های مشوقانه اساتید
محترم بالخصوص استاد راهنما جناب آقای دکتر اداک و با استفاده از نظرات و آثار صاحب
نظران در زمینه سلفی گری گردآوری شده است؛ مورد قبول حق تعالی قرارگیرد .

www.ketab.ir